

1 UVOD

Kada govorimo o postupku sa međunarodnim elementom radi insolventnosti, onda pod tim podrazumijevamo svaki postupak protiv insolventnog dužnika, čija imovina se nalazi u i van granica države u kojoj se vodi postupak. To isto važi i za dužnika koji je stupao u pravne odnose sa povjeriocima i drugim licima, koji su iz druge zemlje.

Međunarodno insolventno pravo je u novije vrijeme sve bitnije, zbog sve većeg međunarodnog preplitanja kapitala. Pravedna i što ravnomjernija raspodjela imovine insolventnog dužnika, osnova je stečajnog postupka. U međunarodnim stečajnim postupcima potrebno je uzimati u obzir da se u tim postupcima uvijek upotrebljava nacionalno pravo pojedine države.

U pravu EU, opšta pravila o postupcima zbog insolventnosti, koja se tiču dvije ili više država članica, sadržana su u Uredbi 1346/2000¹. Uredba je obavezujuća u državama članicama EU, u skladu sa članom 249. Ugovora o EU, te se u njima upotrebljava direktno, osim u Danskoj.² Uredba se u Sloveniji ne upotrebljava u postupcima zbog insolventnosti u kojima se kao dužnici pojavljuju banke, odnosno kreditne institucije³, te osiguravajuća društva⁴.

Osnovna pravila Uredbe povezana su uz pojam središta dužnikovih glavnih interesa, od kojeg zavisi nadležnost sudova, korištenje prava i priznavanje pravnih posljedica insolventnih postupaka u drugim državama članicama EU. Tako je po odredbama Uredbe, sud države članice nadležan za vođenje glavnog insolventnog postupka samo u slučaju ako se središte dužnikovih glavnih interesa nalazi na teritoriji te države.

Sadržaj pravnih posljedica, efekti, kao i pravila postupka, određuju se po nacionalnom pravu države članice, gdje se nalazi središte glavnih interesa dužnika. Pravne posljedice i efekti takvog postupka se moraju automatski, bez bilo kakvih provjera ili drugih formalnosti, priznati u svim ostalim članicama Evropske Unije.⁵

¹ Council regulation (EC) No. 1346/2000 on insolvency proceedings, O. J. L 160, 30.06.2000. Uredba je počela da važi dana 31. maja 2002. godine.

² U skladu sa članovima 1. i 2. Protokla o stajalištu Danske, koji je u prilogu Ugovora o EU i Ugovora o osnivanju EZ, Danska ne učestvuje kod donošenja Uredbe, koja zbog toga za nju nije obavezujuća, te se za nju ne upotrebljava.

³ Proceduralna pravila, određena u članovima od 1. do 19. Direktive 2001/24/EZ, u slovenačko zakonodavstvo preneseni su članovima 272. do 276, te u članovima 323. i 324, Zakona o bankama (u originalu Zakona o bančinstvu). Materijalno-pravna pravila, određena u članovima od 20. do 32. iste Direktive, u slovenački pravni red uvode se u odjeljenju 8.6. Zakona o finansijskom poslovanju, postupcima zbog insolventnosti i prisilnom prestanku (u originalu Zakon o finansijskom poslovanju, postupku zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju - ZFPPIPP).

⁴ Proceduralna pravila, određena Direktivom 2001/17/EZ, u slovenački pravni red prenose se Zakonom o osiguranju (u originalu Zakon o zavarovalništvu), dok se materijalno-pravna pravila za postupak zbog insolventnosti osiguravajućeg društva, u slovenačko zakonodavstvo prenose uređenjem u odjeljenju 8.6. Zakona o finansijskom poslovanju, postupcima zbog insolventnosti i prisilnom prestanku

⁵ Osim Danske za koju ne važe odredbe Uredbe.

Zbog gore navedenog, određene pravne posljedice insolventnog postupka koji će se voditi kao glavni insolventni postupak u Republici Sloveniji, automatski će se protezati i na teritoriju ostalih država članica Evropske Unije. Ovo važi i u pogledu ovlaštenja upravnika iz glavnog postupka čija ovlaštenja se moraju, isto tako bez formalnosti, priznati u drugim državama članicama EU.

Republika Slovenija je sa ulaskom u Evropsku Uniju postala dio jednog velikog, nadnacionalnog, sistema. Danom ulaska u Sloveniji je započela važiti i Uredba 1346/2000, koja govori o postupcima u pogledu insolventnosti. Po informacijama koje sam dobio, Uredba u sudskoj praksi još nije korištena. Ipak, veliki uticaj Uredbe vidljiv je u Zakonu o finansijskom poslovanju, postupcima zbog insolventnosti i prisilnom poravnanju. U pomenuti zakon uvrštena su i pravila Model-zakona UNCITRAL o prekograničnoj insolventnosti.

Osnovni ciljevi Uredbe i pomenutog slovenačkog zakona su uspostava pravnog okvira koji omogućava priznavanje i izvršenje pravnih posljedica insolventnih postupaka, koji teku u određenoj državi članici, i u svim drugim državama članicama EU. Potrebno je naglasiti da je Slovenija sa svojim zakonom, proširila efekte, odnosno postupke koje propisuje Uredba, na sve međunarodne insolventne postupke (i za države nečlanice EU).

Uredba određuje jedinstvena pravila u pogledu određivanja države čije sudovi su nadležni za pokretanje pojedinog insolventnog postupka, dakle u pogledu međunarodne nadležnosti. Zatim, određuje koliziona pravila u pogledu određivanja nacionalnog prava države članice, koji se koristi u vezi sa insolventnim postupkom. Isto tako, propisuje uslove za uzajamno priznavanje i izvršenje odluka o započinjanju, vođenju i zaključenju insolventnog postupka, kao i u pogledu odluka donešenih u direktnoj vezi sa tim postupkom u svim državama članicama.

Na ovaj način Uredba sprečava izigravanje zakona (fraus legis) u pogledu prenosa imovine ili uvođenja sudskih postupaka iz jedne države članice u drugu (tako imenovani forum shopping). Sa usklađenim izvršavanjem svih insolventnih postupaka, koji u različitim državama članicama teku protiv istog dužnika, se skladno odredbama Uredbe uvećava stečajna masa.

Uredbom se uspostavlja jedinstveno i slobodno tržište EU. Poslovni subjekti lakše predviđaju i kontrolišu posljedice insolventnih postupaka bez obzira na to, u kojoj državi članici će se ti postupci voditi.